

Nabeschouwing

Als afronding van voorgaande artikelenreeks over varianten van niet-gebondenheid in Afrika en Azië worden thans de bij de verschillende landen verkregen onderzoekresultaten in onderling verband gezien. Te beginnen met het diplomatiek aspect van de buitenlandse oriëntatie volgt hieronder (op basis van de in de voorbeschouwing aangegeven analyse van stemgedrag in de Algemene Vergadering der Verenigde Naties) een overzicht van de afstanden, welke de onderzochte niet-gebonden landen ten opzichte van de Verenigde Staten, de Sowjet-Unie en elkaar hebben.

1959-1961 (N = 117)

	V.S.	Tunesië	Birma	India	Ghana	Egypte	S.U.
V.S.	-						
Tunesië	.56	-					
Birma	.63	.20	-				
India	.73	.23	.10	-			
Ghana	.74	.23	.15	.09	-		
Egypte	.81	.27	.18	.09	.07	-	
S.U.	1.00	.44	.37	.27	.26	.19	-

1962-1965 (N = 48)

	V.S.	India	Birma	Tunesië	Ghana	Egypte	S.U.
V.S.	-						
India	.46	-					
Birma	.58	.31	-				
Tunesië	.65	.29	.25	-			
Ghana	.74	.32	.32	.22	-		
Egypte	.82	.39	.26	.18	.15	-	
S.U.	1.00	.54	.42	.35	.26	.18	-

Uit bovenstaande tabellen valt in de eerste plaats af te lezen,

dat de afstanden, welke de niet-gebonden landen ten opzichte van elkaar hebben, in de tweede periode van het onderzoek zijn vergroot in vergelijking met de eerste. Voorzichtig kan men hierin een bevestiging zien van het reeds uitgesproken vermoeden, dat de onderlinge diplomatieke kohesie van de landen van de derde wereld afbrokkelt. Te meer daar deze tendens zich niet alleen in de stemanalyse weerspiegelt, maar ook in de mate van mede indiening van resoluties, afkomstig van de niet-gebonden landen (zie artikel over Egypte). In de tweede plaats is te konstateren, dat tussen beide perioden India en Tunesië van plaats hebben gewisseld. Met andere woorden in de tweede periode is India dichterbij de Verenigde Staten komen te staan, terwijl met Tunesië het omgekeerde het geval is. De veranderde positie van India komt eveneens tot uiting in het volgende overzicht, dat is gebaseerd op de in de voorbeschouwing geschetste typologie van niet-gebondenheid.

1959-1961

India:	aktief co-Sowjet	niet-gebonden
Birma:	aktief co-Sowjet	niet-gebonden
Egypte:	aktief co-Sowjet	niet-gebonden
Tunesië:	aktief equidistant	niet-gebonden
Ghana:	aktief co-Sowjet	niet-gebonden

1962-1965

India:	aktief equidistant	niet-gebonden
Birma:	passief equidistant	niet-gebonden
Egypte:	aktief co-Sowjet	niet-gebonden
Tunesië:	aktief equidistant	niet-gebonden
Ghana:	aktief co-Sowjet	niet-gebonden

Behalve de positieverschuiving van India springt ook die van Birma in het oog. Bovendien is Birma het enige land, dat (in de tweede periode) als 'passief' niet-gebonden kon worden ge-

klassificeerd. Het feit dat de overige staten zich in beide perioden bij belangrijke stemmingen in de Algemene Vergadering relatief weinig hebben onthouden, onderstreept de these, dat niet-gebonden landen in het algemeen actief stelling nemen ten aanzien van internationale strijdpunten. Uiteraard is voorts opvallend, dat geen der onderzochte niet-gebonden landen in geen van beide perioden als 'co-Westerns' is aan te merken. Hiertegenover staat, dat in de eerste periode in vier van de vijf gevallen sprake is van 'co-Sowjet' niet-gebondenheid en in de tweede periode in twee van de vijf gevallen. Wellicht kan hierbij als verklaring gelden, dat de Sowjet-Unie, zowel vanuit haar ideologische achtergrond als vanuit haar internationale positie – ze wordt bij het bepalen van haar standpunt inzake problemen van de derde wereld immers niet gehinderd door ex-koloniale of nog koloniserende bondgenoten – gemakkelijker haar houding aan kan passen bij die van de niet-gebonden staten dan de Verenigde Staten.

Met betrekking tot de samenhang van de diplomatieke faktor met de ideologische, economische en militaire faktor in de externe oriëntatie kan worden gesteld, dat deze bij Egypte het meest aanwijsbaar is. Van de vijf onderzochte Afro-Aziatische staten is dit land in diplomatiek opzicht het meest 'co-Sowjet' niet-gebonden (zij het, dat de hiermee samenhangende opstelling niet gepaard gaat met gemeenschappelijke beleidsbepaling met de kommunistische landen), terwijl het ook op economisch en militair terrein in sterke mate op Oost-Europa is georiënteerd. Weliswaar heeft de heersende ideologie van Egypte een autochtone inslag (zoals trouwens vrijwel alle door derde wereld-landen aangehangen ideologieën), de grondslagen van zijn sociale structuur zijn toch voor een belangrijk deel op het Sowjet-model geënt.

In mindere mate kan ook van Tunesië worden gezegd, dat de gehanteerde dimensies van buitenlandse oriëntatie in eenzelfde richting wijzen. Ofschoon het diplomatiek in beide perioden als 'equidistant' niet-gebonden getypeerd is, staat het van de geselecteerde landen over de gehele periode het minst ver van

de Verenigde Staten af. Dit kan goed in verband worden gebracht met Tunesië's overwegende economische, militaire en ideologische oriëntatie op het Westen.

Bij de resterende drie landen is echter van een samenhang tussen de diplomatieke en de andere factoren nauwelijks sprake. Zo is India economisch meer op de Westelijke dan op de kommunistische wereld aangewezen. Het tracht voorts zijn militaire aankopen over beide machtsblokken te spreiden (terwijl het bovendien ernaar streeft zijn militaire behoeften gedeeltelijk door eigen produktie te dekken). Geldt met enige reserve dat het ideologisch de meeste affiniteit tot het Westen vertoont, het valt tenslotte diplomatiek in de eerste onderzoekperiode als 'co-Sowjet' en in de tweede als 'equidistant' niet-gebonden te kwalificeren. Een dergelijke verscheidenheid is ook te bespeuren binnen de totale buitenlandse oriëntaties van Ghana en Birma.

Een en ander onderstreept de opvatting van Crabb, dat de buitenlandse betrekkingen van een land een mozaïek vormen. En dat:

'In the case of any given non-aligned nation, the resulting neutralist image is, in turn, a product of

- 1) the pieces that are chosen for inclusion in the mosaic, and
- 2) the manner in which these pieces are arranged, so that some inevitably receive more conspicuous notice than others.'

(Cecil V. Crabb Jr., *The Elephants and the Grass*, blz. 21).

A. VAN STADEN

F. N. STOKMAN